

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

137:2 • 2017

Varning för oseriösa tidskrifter

Som redaktör för en vetenskaplig tidskrift har jag ett stort ansvar för att det publicerade innehållet håller hög klass. Granskningsförfarandet kan för en utomstående tyckas omständligt och tidskrävande. Texten ska inte bara läsas och bedömas av mig utan också av två anonyma lektörer, så kallad *double blind peer review*. Den ena lektören ska vara verksam i Sverige, den andra i utlandet. Allt detta sker utan någon kostnad för den som sänder in sin uppsats till *Historisk tidskrift*. Inte heller en publicering kostar något. *Historisk tidskrift* refuserar i genomsnitt 75 procent av alla spontant insända manuskript. Ytterst få uppsatser antas utan att först revideras i en eller annan form. Så ser det ut på *Historisk tidskrift*. Men vad händer ifall en redaktör på en vetenskaplig tidskrift inte är hederlig och samvetsgrann, ja, kanske inte ens existerar i verkligheten? Och vad sker när en tidskrift sätter pengar före vetenskaplig kvalitet?

Även när det kommer till vetenskapliga tidskrifter finns det många bedragare och lurendrejare på nätet. En metod som bedragare och oseriösa tidskrifter använder sig av är att locka med gedigen lektörsgranskning mot dyra pengar utan att sedan ge någon. En annan är att bara bry sig om pengarna och slarva med kvaliteten.

Den högt ansedda tidskriften *Nature* skapade en fiktiv redaktör vid namn Anna O. Szust – *oszust* är polska och betyder bedrägeri – med fejkat CV för att testa den vetenskapliga tidskriftsmarknaden.¹ I Anna O. Szusts namn skickade de ut förfrågningar till hundratals tidskrifter om att få bli redaktör/lektör. Det dröjde inte lång tid – i en del fall bara några timmar – innan hon blev antagen som redaktör med lektörsuppdrag. Hon fick granskningsuppdrag på cirka 40 akademiska tidskrifter, flertalet av dessa visade sig emellertid bara vara fingerade och påhittade

1. <<http://www.nature.com/news/predatory-journals-recruit-fake-editor-1.21662>>; <<https://arstechnica.com/science/2017/03/scammy-science-40-journals-appointed-a-fake-person-as-editor>>.

journaler. Överenskommelserna med tidskrifterna blev som regel att Anna O. Szust skulle betala en avgift för att få vara redaktör. I en del fall kom man överens om att dela kakan – 40 procent till Anna och 60 procent till tidskriften – på varje "lektörsgranskad" uppsats som hon kunde dra in. En ren affärsuppgörelse således.

Trots att alla akademiska publikationer, seminarier och konferenser som togs upp i CV:n var påhittade anlätades hon ändå av många tidskrifter. De brydde sig inte om att granska hennes CV eftersom de själva var ljusskygga. En del tidskrifter, sådana som faktiskt existerar, antog henne av ren slentrian.

Inbjudningar till dylika oseriösa tidskrifter kommer som e-post i stora massutskick. Lockade av professionella konstruerade hemsidor skickar skribenterna in sina bidrag till de oseriösa tidskrifterna med sitt stall av fejkade redaktörer och lektörer. Mot en avgift – en konsekvens av kraven på full *open access* – lovar redaktionen (läs: Anna O. Szust) att se till att texterna blir ordentligt lektörsgranskade. Så sker alltså inte. Antingen förlorar skribenten sina pengar eller så publiceras artikeln utan en ordentlig kritisk prövning och granskning. Enligt *Nature* finns cirka en halv miljon sådana här artiklar som passerat förbi lektörsgranskning och funnit villiga men oseriösa tidskrifter att publicera dem.

Nature skapade Anna O. Szust i ett gott syfte, för att peka ut allvarliga brister och det utbredda fusket i den akademiska tidskriftsvärlden. Men hur många Anna O. Szust finns verksamma där ute? Spåren skrämmer.

Den som verkligen vill försäkra sig om att *Historisk tidskrift* inte är en nätbluff och att undertecknad existerar är välkommen att komma och lyssna på vår medlemskväll. Liksom i fjol bjuder *Historisk tidskrift* och Bokklubben Clio gemensamt in till en kväll där ny historisk forskning får presentera sig. Ämnet är senaste rönen inom vikingaforskningen. Medverkar gör John Ljungkvist, arkeolog, Kristina Ekero Eriksson, arkeolog och författare, och Tobias Svanelid, programledare för Vetenskapsradion Historia. Samtalsledare är Bo Eriksson. Samtalet äger rum i Markeliussalen i Natur & Kulturs hus (där Clio också sitter), Karlavägen 31, Stockholm. När? Torsdagen den 15 juni kl. 18:00–cirka 19:30. Fri entré men obligatorisk anmälan till clio@clio.se, v.g. ange "Samtal om historia" i ämnesraden eller ring 08-453 87 60. Varmt välkomna!